

Urszula Świętochowska

Stanowisko Polski wobec niektórych postanowień Traktatu Lizbońskiego z 13 XII 2007 roku

Wprowadzenie

Polska podpisała i ratyfikowała Traktat Lizboński z określonymi ograniczeniami. Pierwsze z nich dotyczy deklaracji 52, którą podpisało 16 państw (przed uchwaleniem Traktatu). Deklaracja wskazuje na stosunek wymienionych państw (bez Polski) do symboli Unii Europejskiej takich jak: flaga, hymn, dewiza „Zjednoczona w różnorodności”, euro-waluta UE, Dzień Europy obchodzony 9 maja. Następnie wyraża stosunek Polski do art. 6 Traktatu i Karty Praw Podstawowych. Świadczą o tym deklaracje 61 i 62, a także protokół w sprawie stosowania Karty Praw Podstawowych UE do Polski i Zjednoczonego Królestwa¹.

Symbole UE zostały w Polsce wprowadzone traktatem akcesyjnym 1.05.2004 r. Po podpisaniu i ratyfikowaniu Traktatu Lizbońskiego nie usunięto flagi UE z urzędów i samochodów. Należy szybko podpisać deklarację 52, która jednoznacznie określa stosunek państw UE do symboli i ich przestrzegania. Stanowisko Polski jest, od pierwszego momentu, niejasne i zostało podyktowane nadwrażliwością polskiej niezależności od UE (nie można jednocześnie integrować się i dezintegrować)².

Artykuł 6 Traktatu podkreśla, że „Unia uznaje prawa, wolności i zasady określone w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej z 7.12.2000 r., w brzmieniu dostosowanym 12.12.2007 r. w Strasburgu, która ma taką samą moc prawną jak Traktaty”³. Zaznaczono, że treści zawarte w Karcie są interpretowane zgodnie z postanowieniami zapisanymi w tytule VII Karty. Nie naruszają tradycji konstytucyjnej państw członkowskich. Właściwe zrozumienie artykułów Tytułu VII usunie wszelkie nieporozu-

¹ Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską podpisany w Lizbonie dnia 13 XII 2007 r., Dz.U. UE C306, s. 13, 156, 267, 270.

² J.W. Piekarski, *Nieznane skutki traktatu lizbońskiego*, „Przegląd” nr 1, 2010, s. 47.

³ Traktat lizboński, op.cit., s. 13.

mienia dotyczące standardów moralnych np. w sprawach aborcji, eutanazji, małżeństw homoseksualnych⁴.

Projekt Karty Praw Podstawowych został opracowany w 1999 r., a zatwierdzony 7.12.2000 r. w Nicei. Podstawowymi źródłami Karty były: Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Europejska Karta Socjalna, Konwencja Praw Dziecka, Wspólnotowa Karta Podstawowych Praw Socjalnych Pracowników, normy konstytucyjne państw europejskich.

Określone wówczas cele Karty nie straciły na znaczeniu:

- miała wzmocnić konstytucyjny charakter traktatów,
- rozszerzyć i uporządkować podstawowe prawa (ujęte w różnych dokumentach),
- stać się punktem odniesienia dla instytucji europejskich i władz państw członkowskich w sferze prawa wspólnotowego,
- zmienić sposób postrzegania Unii nie tylko jako organizacji gospodarczej,
- podkreślić znaczenie ochrony praw człowieka jako wspólnej wartości członków UE⁵.

Stosunek Polski do Karty przedstawiono w deklaracji 61, gdzie stwierdzono, że Karta nie narusza praw Państw Członkowskich „do stanowienia prawa w zakresie moralności publicznej, prawa rodzinnego, a także ochrony godności ludzkiej oraz poszanowania fizycznej i moralnej integralności człowieka”⁶.

Pomimo to, Polska i Zjednoczone Królestwo sformułowały Protokół w sprawie stosowania Karty Praw Podstawowych „w stosunku do przepisów prawnych i działań administracyjnych Polski i Zjednoczonego Królestwa oraz możliwość rozpoznawania na podstawie postanowień Karty Spraw na drodze sądowej w Polsce i Zjednoczonym Królestwie”. W artykule 1 tego Protokołu (w ustępie 1) podkreślono, że nie rozszerzono uprawnień Trybunału Sprawiedliwości i praw wymienionych krajów do uznania za niezgodne z podstawowymi prawami, wolnościami i zasadami, które są w Karcie potwierdzone. W ustępie 2 art.1 ustosunkowano się do tytułu IV Karty. Treści zawarte w wymienionym tytule nie tworzą praw, „które mogą być dochodzone na drodze sądowej”. Może to mieć miejsce wówczas jeżeli wymienione kraje przewidziały takie prawa w swoim prawie krajowym.

W art. 2 Protokołu jeszcze bardziej uzależniono prawa zawarte w Karcie od ustawodawstwa i praktyk Polski i Zjednoczonego Królestwa⁷.

Trudno zrozumieć celowość deklaracji 62, w której Polska odnosi się do Protokołu w sprawie stosowania Karty przez Polskę i Zjednoczone Królestwo. Dotyczy to Tytułu

⁴ Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej C303/2007, s. 13.

⁵ U. Świętochowska, *Idea integracji europejskiej w cywilizacji XX i XXI wieku*, Gdańsk 2002, s. 134–136.

⁶ Traktat, op.cit., s. 270

⁷ Traktat, op.cit., s. 156–157.

IV. Rzeczpospolita Polska ze względu na tradycję ruchu społecznego „Solidarność” uznaje i szanuje prawa społeczne i pracownicze ustanowione prawem Unii Europejskiej, zwłaszcza prawa zapisane i potwierdzone w tytule IV Karty praw podstawowych UE. Zapomniano o Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej z 1996 r., która stanowi podstawę zmian w prawach społecznych i pracowniczych (Polska podpisała ten dokument, ale nie ratyfikowała)⁸.

Przeciwnicy Karty Praw Podstawowych wystosowali apel do obywateli polskich z prośbą o jego podpisanie i wysłanie do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Autorem tego apelu było Stowarzyszenie Kultury Chrześcijańskiej im. Ks. Piotra Skargi z Krakowa. Sprzeciw ten dotyczył Traktatu, a zwłaszcza Karty Praw Podstawowych z pominięciem debaty i referendum. Uznano, że Karta „zakorzeniona w ideologii laickiej i odrzucająca chrześcijańskie dziedzictwo Europy, stanowi przejaw tego, co papież Jan Paweł II i Benedykt XVI określili mianem cywilizacji śmierci i dyktatury relatywizmu”. Zastrzeżenia autorów apelu dotyczą zwłaszcza tytułów I, II i III. Obawiają się interpretacji artykułów w sposób niekorzystny dla rodziny (art. 24). W ustępie 1 tego artykułu zapewnia się dzieciom swobodę wyrażania swoich poglądów. „Poglądy te są brane pod uwagę w sprawach, które ich dotyczą, stosownie do ich wieku i stopnia dojrzałości”⁹. Podstawą tego artykułu są zapisy w Konwencji o Prawach Dziecka z 1989 r. Na katalog praw przyznanych dziecku składają się prawa: cywilne, socjalne, kulturalne i polityczne (dla starszych dzieci)¹⁰.

W zmienionej preambule Karty Praw Podstawowych z 12.12.2007 r. zapisano „świadoma swego duchowo-religijnego i moralnego dziedzictwa, Unia jest zbudowana na niepodzielnych, powszechnych wartościach godności osoby ludzkiej, wolności, równości i solidarności”¹¹.

Trudno zrozumieć dlaczego Polska nie ratyfikowała Karty Praw Podstawowych. Władze Polski podkreślają w różnych sytuacjach, że Polska może pomóc niektórym krajom w uznaniu i zrozumieniu katalogu praw człowieka. Występują różnorodne sprzeczności w momencie ratyfikacji przez Polskę praw człowieka. Najczęściej powołujemy się na tradycję, ale jaką? Stawiam to pytanie przeciwnikom praw człowieka. Zwolenników nie musimy przekonywać.

⁸ Poprawiona Europejska Karta socjalna (z 3.05.1996 r.), [w:] *Prawa człowieka wybór dokumentów międzynarodowych*, opracowanie i przekład: B. Gronowska, T. Jasudowicz, Cezary Mik, Toruń 1999, s. 211 i nast.; Przewodnik po Europejskiej Karcie Społecznej, Warszawa 2002, s. 24–27; Kodeks pracy, Warszawa 2010.

⁹ Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej 2007/C303/07.

¹⁰ A. Łopatka, *Dziecko jego prawa człowieka*, Warszawa 2000; U. Świętochowska, J. Leska-Ślęzak, *Przemiany cywilizacji współczesnej*, 1996, s. 99–100.

¹¹ Karta Praw Podstawowych, op.cit., C303/02.